

Ve 4. ročníku základní školy se mohou použít jako zdroj informací nejen žákovské, ale také rodičovské dotazníky. Nicméně vybrané proměnné obsahují chybějící hodnoty, jejichž podíl se pohybuje od 0,01 % (pohlaví) až po 21,22 % (HISEI, rodičovský dotazník).

Bruneforth, Weber a Bacher (2012) ve svých studiích poukazují, že vysoký index sociálního znevýhodnění škol (ISB) negativně koreluje s průměrným výkonem žáků v matematice a německém jazyce. Můžeme říci, že čím vyšší je průměrná hodnota sociálního indexu znevýhodnění školy, tím nižší jsou průměrné výsledky žáků a tím vyšší je podíl žáků, kteří nespĺňují vzdělávací standardy. Pham, Freunberger, Robitzsch, Itzlinger-Bruneforth a Bruneforth (2016) potvrzují kompoziční efekt škol, tj. skutečnost, že složení žáků má nezávislý (negativní) efekt na průměrný výsledek žáků, který se projevuje i při zohlednění jejich individuálních charakteristik.

Bruneforth (2015) zkoumá na 1. stupni základní školy (*Volksschule*) žáky, kteří nedosahují očekávaných vzdělávacích standardů z matematiky, a porovnává je s žáky, kteří pocházejí ze stejného rodinného zázemí, ale jsou vzděláváni na školách s nižším ISB. Zjistil, že z žáků, jejichž rodiče jsou Rakušani, ve středním kvintilu indexu HISEI, s vysokoškolským vzděláním, ale navštěvují školy s velmi vysokým ISB, nedosáhlo 18 % očekávaných vzdělávacích standardů z matematiky. Kdežto ve školách s nízkým indexem ISB nedosáhlo vzdělávacích standardů z matematiky pouze 5 % žáků, kteří pocházejí ze stejného rodinného zázemí jako žáci z první skupiny.

5.4 Závěr

V současné době se ve většině spolkových zemí Německa zjišťují rozdíly v sociálním složení škol v rámci mezinárodních testování PISA, PIRLS a TIMSS, ve kterých jsou používány indexy ISEI/HISEI, ESCS²⁶ a EGP. Některé spolkové země Německa a další německy mluvící země (např. Rakousko) však vytvářejí nové indexy a používají doplňující data ze statistických úřadů, aby podrobněji diagnostikovaly typy školních lokalit v konkrétních oblastech.

Např. v Hamburku je sociální index školních lokalit zjišťován z průzkumů, jejichž hlavními aktéry jsou žáci škol a jejich rodiče. Žákovské a rodičovské dotazníky jsou vytvořeny na základě teoretického modelu, v rámci kterého se určuje sociální, ekonomický a kulturní kapitál prostředí školy a rodin, ze kterých žáci pocházejí. Dále výzkumníci pracují s doplňujícími daty ze statistických úřadů, která charakterizují sociální, demografický a etnický aspekt prostředí (např. míra nezaměstnanosti, podíl obyvatel s migračním původem, podíl příjemců SGB-II atd.).

Ve spolkové zemi Severní Porýní-Vestfálsko je charakteristika školní lokality zjišťována metodou odhadu hustoty jádra (KDE). Pro výpočet typu školní lokality jsou důležité proměnné jako hustota příjemců SGB-II, podíl žáků s migračním původem a podíl cizinců a vystěhovalců. Tento postup s malými úpravami převzala spolková země Hesensko.

V Rakousku pak výzkumníci pracují s indexem sociálního znevýhodnění, který se zjišťuje na základě administrativních dat (např. velikost obce, stupeň urbanizace, typ školy, provozovatel školy atd.), údajů o umístění školy (např. velikost školy, vzdálenost k nejbližší škole typu AHS) a charakteristik žáků a jejich rodičů, které jsou zjišťovány z dotazníků (např. podíl žáků s migračním původem, podíl žáků, jejichž prvním jazykem je němčina, profesní status rodičů, vzdělání rodičů atd.).

Některá města ve Švýcarsku (Bern a Curych) dále používají pro výpočet sociálního indexu školních lokalit údaje, jako je podíl žáků, kteří nepocházejí ze Švýcarska, míra nezaměstnanosti,

²⁶ Index ekonomického, sociálního a kulturního statusu používaný v šetření PISA.